

Cultura lecturii și cultura informației: interferențe și condiționare reciprocă

Rezumat:

Ludmila CORGHENCI

Articolul se centrează pe conexiunile și interdependența fenomenelor „cultura lecturii” și „cultura informației”. Ambele fenomene țin de aria de influență a bibliotecii publice, drept impact fiind dezvoltarea/consolidarea de cunoștințe, abilități și atitudini, utilizate de persoane/utilizatori ai bibliotecii pe tot parcursul vieții, în diferite contexte, interacționând cu semenii lor și cu întreaga comunitate.

Cuvinte-cheie:

cultura lecturii, cultura informației, competențe ale utilizatorilor.

Cultura lecturii și Cultura informației reprezintă o totalitate de cunoștințe, abilități și atitudini, care contribuie la capacitatea unei/unor persoane de a-și îndeplini eficient sarcinile și responsabilitățile, de a avea performanțe. Sunt fenomene care implică bibliotecile publice cu anumite responsabilități, dat fiind necesitatea consolidării „rolului bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin

sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor” (3).

În calitatea sa de serviciu public, biblioteca pune la dispoziția utilizatorilor/comunității diverse servicii/activități axate pe formarea competențelor digitale (de exemplu, utilizarea calculatorului, utilizarea e-serviciilor, vânzare/cumpărare online, programare etc.); antreprenoriale (inițierea/dezvoltarea/administrarea unei afaceri, monitorizare și evaluare etc.); de dezvoltare personală (de exemplu, adoptarea unui stil sănătos de viață, ținută și discurs public etc.); de angajare în câmpul muncii (căutarea ofertelor de muncă, elaborarea unui CV/unei scrisori de intenție/de recomandare, prestația la interviul de angajare, cunoașterea prevederilor Codului muncii etc.); de comunicare și lingvistice (utilizarea corectă a limbii române, învățarea limbilor străine, comunicarea online, cultura comunicării etc.); de cultura informației (identificarea manipulării în sursele mass-media, analiza semantică a conținuturilor informaționale etc.). Considerăm că această enumerare ar trebui completată cu competența ce ține de cultura lecturii (ansamblu integrat de cunoștințe informațional-documentare, capacități/abilități de lectură și atitudini exersate într-o activitate de lectură).

De ce biblioteca trebuie să se centreze pe dezvoltarea competenței ce ține de cultura lecturii? (În Republica Moldova, fenomenul este mai mult abordat și tratat în domeniul pedagogiei.) (2, 6)

Astfel, cultura lecturii este definită drept abilitatea persoanei (n.a. – a utilizatorului de bibliotecă) nu doar de a citi un număr mare de publicații, nu doar de a citi permanent, fluent, dar mai ales de a înțelege, a învăța din text prin pătrunderea adevăratului sens al expunerii, cuvintelor, prin formularea de idei critice și creative (2, 6). Cultura lecturii integrează și este vizibilă prin setul de cunoștințe în expansiune, abilități și strategii utilizate de persoane pe tot parcursul vieții, în diferite contexte, interacționând cu semenii lor și cu întreaga comunitate (6, p. 8-9).

Contează mult și accețiia conceptuală a lecturii drept o activitate intelectuală, spirituală, de formare, dezvoltare a personalității, abilitate a vieții

și condiție esențială pentru a reuși în viață, a învăța, a munci, deci condiție a reușitei vieții personale și profesionale.

Considerând competența de cultură a lecturii un ansamblu integrat de cunoștințe informațional-documentare, capacități/abilități și atitudini, exersate prin lectură, menționăm următoarele aspecte ce țin de influența și implicarea bibliotecii (2, 6):

- *comunicarea/transferul de cunoștințe* despre obiectul lecturii (document) – gen, apartenență funcțională, aparat auxiliar etc. –, despre elementele/componentele documentului, despre mesajul operei, despre autoritatea documentului (autor, responsabilități instituționale), cunoștințe de vocabular, repere de continuitate a lecturii etc.;
- *formarea capacităților/abilităților de:* lectură fluentă, expresivă a diverselor tipuri de texte; ascultare/receptare a textului, identificare a ideilor principale, a noțiunilor, a personajelor etc.; analiză și interpretare a unui cuvânt, a unei secvențe de text, a unui fapt, a poziției autorului; rezumarea, sintetizarea informației din document; caracterizare a unui personaj, a unui simbol; apreciere a unui text lecturat, a unui personaj, a stării personale post-lecturale, abilitate de inter-relaționare, adoptarea unei poziții proprii, formulare proprie a opiniilor pe marginea documentului, expunere orală a conținutului etc.;
- *dezvoltarea și consolidarea atitudinilor:* conștientizarea necesității lecturii; transformarea utilizatorului în agent al lecturii; promovarea/di-seminarea reacțiilor utilizatorului provocate de lectura documentului, a opiniilor formulate de utilizator în legătură cu problematica textului lecturat, idei și aprecieri (conținut, personaje, autor, mijloace de expresie etc.).

Implicarea bibliotecii/bibliotecarului în formarea/dezvoltarea culturii lecturii, în opinia noastră, ține de:

- învățarea/cunoașterea profundă a resurselor informaționale deținute de bibliotecă, a documentelor actuale, a ratingurilor, topurilor, a lucrărilor menționate în cadrul diverselor concursuri;

- deținerea abilităților de lectură, de conexiune între resurse, promovarea/transmiterea acestor abilități utilizatorilor;
- studierea/cunoașterea necesităților informaționale ale utilizatorilor;
- comunicarea personalizată/în grup cu utilizatorii despre resurse documentare;
- identificarea și recomandarea resurselor de interes pentru utilizatori (indiferent de prezența fizică a acestora în spații);
- utilizarea tehnologiilor informaționale pentru a sprijini lectura;
- stimularea prezentării opiniilor utilizatorilor asupra celor citite (prin forme specifice bibliotecilor, utilizând și noile tehnici informaționale – concursuri, gale, instrumente de socializare etc.);
- încurajarea, demonstrarea utilității expunerilor, pozițiilor post-lectură ale utilizatorilor;
- responsabilități asociate: actualizarea/diseminarea informațiilor despre laureații concursurilor, galelor, premiilor (naționale, internaționale), despre bestselleruri, noi resurse, relații cu comunități profesionale și altele.

Competența de cultură a lecturii, consideră specialiștii, are un caracter supraordonat, stă deasupra tuturor competențelor persoanei și le consolidează (2, 6).

Fundamentează fenomenul „cultura lecturii” dezvoltarea competențelor de cultură a informației? În acest scop să revenim la prevederile standardului internațional de cultură a informației 2011 – SCOUNL –, elaborat de Societatea Bibliotecilor de Colegii, Naționale și Universitare, care răspunde la întrebarea: ce trebuie să cunoască/să facă utilizatorul cult din punct de vedere al informației? (5, pp. 22-23). Standardul include șapte abilități de bază ce țin de accesarea, evaluarea și utilizarea informației:

- *accesarea informației*: a formula/a recunoaște nevoia de informare; a cunoaște, a selecta resursele adecvate; a înțelege principiile construirii și generării bazelor de date; a localiza și a accesa informația;

- *educarea utilizatorilor privind evaluarea, compararea informației obținute din diferite surse*: înțelegerea aspectelor ce țin de autoritatea informației, înțelegerea procesului de analiză/rezumare, extragerea adecvată a informației care corespunde nevoii de informare, evaluarea surselor de informare tradițională și electronice, accesul deschis la informație;
- *utilizarea etică și corectă a informației*: a organiza, a aplica și a comunica informația altor persoane (elaborarea, prezentarea și citarea referințelor bibliografice; respectarea prevederilor dreptului de autor); a sintetiza și a construi pe baza informației existente (articole, comunicări, proiecte etc.).

Cele prezentate mai sus ne permit să conchidem următoarele. Persoana (utilizatorul de bibliotecă) care a deprins și deține cunoștințele, abilitățile și aptitudinile de cultură a lecturii este mai eficientă privind accesarea informației, evaluarea și compararea acesteia și, mai ales, utilizarea etică și corectă a informației. Cultura lecturii fundamentează, produce și influențează dezvoltarea competențelor de cultură a informației, perseverării în învățare, prezentând ceva asemănător corelației „simplu–complex”, „particular–general”. Ambele fenomene, centrându-se pe actul lecturii/informării, țin de aria de implicare și influență a bibliotecii publice.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Componentele culturii lecturii: sarcini și strategii ale bibliotecilor. Prezentare în cadrul trainingului „Dezvoltarea competenței de cultura lecturii: rolul și locul bibliotecii”, 8 aug. 2019, Chișinău. Manuscris.
2. HADÂRCĂ, Maria. Competența de lectură – concept, structură și mediu de formare. In: Limba Română. 2015, nr. 3/4, p. 120-129. ISSN 0235-9111. [Citat 26 iulie 2018]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Competenta%20de%20lectura%20%E2%80%93%20concept%2C%20structura%20si%20mediu%20de%20formare.pdf.

3. LEGE cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2017, nr. 301/315, 18 august, pp. 141-147 [online]. [citată 5 iunie 2019]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219/>.
4. MOLDOVAN, Liliana. Teoria și practica lecturii în lumina decantărilor bibliosofice moderne și contemporane. [citată 25 iunie 2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Competenta%20de%20lectura%20%E2%80%93%20concept%2C%20structura%20si%20mediu%20de%20formare.pdf.
5. REPANOVICI, Angela. Ghid de cultura informației. București, 2012. 115 p. ISBN 978-973-85962-9-0.
6. VERDEȘ, Tatiana. Cultura lecturii evaluată de PISA în raport cu competențele lectorale formate și dezvoltate prin Limba și literatura română ca disciplină școlară. Studiu de caz: Republica Moldova. Chișinău, 2017. [citată 25 iunie 2019]. Disponibil: <https://www.soros.md/files/Studiul%20Verdes%20Tatiana%202017-09-29.pdf>.